

Byggnadsnämnden
Box 205
178 23 Ekerö

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
2025-03-12

BN § 29 ÖVR.2025.13 220

Remiss - En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter

Beslut

Byggnadsnämnden beslutar att yttra sig i enlighet med bygglovsenhetens bedömning.

Byggnadsnämnden hänvisar till bygglovsenhetens bedömning i tjänsteutlåtande.

Sammanfattning av ärendet

Ekerö kommun har mottagit remiss från Regeringskansliet – Landsbygds- och infrastrukturdepartementet avseende promemorian En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter. Utgångspunkten för utredningen är bristen på platser i häkten och anstalter och det ansträngda läget för Kriminalvården vad det gäller platser.

Bilaga:

Tjänsteutlåtande

Expedieras till:

li.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till li.spn@regeringskansliet.se
Ange diarienummer LI2024/00880

Avgifter i kronor

Bygglov/Startbesked _____ Planavgift _____

Byggnmälan, beslut om kontrollplan _____ Strandskyddsdispens _____

Lokaliseringsprövning _____ Avslag _____ Avgift _____

Faktura på avgiften översändes separat

Sign.

Byggnadsnämnden

Jonas Hedh
Bygghandläggare
jonas.hedh@ekero.se

Tjänsteutlåtande : *Remiss - En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter.*

Dnr BN 2025/10

Förslag till beslut

Byggnadsnämnden beslutar att yttra sig i enlighet med bygglovsenhetens bedömning.

Sammanfattning av ärendet

Ekerö kommun har mottagit remiss från Regeringskansliet – Landsbygds- och infrastrukturdepartementet avseende promemorian En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter. Utgångspunkten för utredningen är bristen på platser i häkten och anstalter och det ansträngda läget för Kriminalvården vad det gäller platser.

Ärendet

Ekerö kommun har mottagit remiss från Regeringskansliet – Landsbygds- och infrastrukturdepartementet avseende promemorian En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter. Utgångspunkten för utredningen är bristen på platser i häkten och anstalter och det ansträngda läget för Kriminalvården vad det gäller platser. Samtidigt beräknas platsbehoven öka dramatiskt de kommande åren när allt fler döms till fängelse. När straffen blir längre brådskar det med att få fart på byggandet av häkten och anstalter. Utredningen bedömer att Kriminalvårdens expansion bör kunna underlättas avsevärt med de förslag som nu lämnas. I den promemoria som skickas ut på remiss lämnas förslag, bl.a. på ett antal ändringar i plan- och bygglagen, som sammantaget bedöms skapa bättre förutsättningar för en snabbare, flexiblare och mer effektiv utbyggnad av fler häkten och anstalter på såväl kort som längre sikt.

Utredningen föreslår ett antal åtgärder, som redovisas för kortfattat här nedan.

Tidsbegränsade bygglov

Utredningen föreslår att tidsbegränsade bygglov ska få ges i fler fall än i dagsläget med gällande lagstiftning. Förslaget är att ett sådant lov ska få ges för en åtgärd som avser en kriminalvårdsanstalt eller ett häkte om sökanden begär det, det är tekniskt möjligt att återställa platsen eller byggnadsverket och åtgärden uppfyller någon förutsättning för ett permanent bygglov. Ett sådant tidsbegränsat bygglov ska få ges som längst i 20 år. Förslaget

innebär att det för anstalter och häkten blir möjligt att få ett tidsbegränsat lov även om alla förutsättningar för ett permanent bygglov är uppfyllda. Förslaget innebär vidare att prövningen förenklas genom att det inte längre ställs krav på att åtgärden ska vara tillfällig eller att en avveckling måste visas vara ekonomiskt rimlig. Det tydliggörs också att åtgärder kan vidtas för att göra ett tidsbegränsat lov permanent redan innan det tidsbegränsade lovet har fått laga kraft.

Det föreslås vidare att giltighetstiden av regleringen om tidsbegränsade bygglov för anstalter och häkten begränsas till tio år. Skulle behovet av en särskild reglering kvarstå efter den tiden finns det möjlighet att i ny lagstiftning förlänga den, om kriminalvårdens behov av häktes- och anstaltsplatser skulle fortsatt vara hög.

Permanenta bygglov – fler avvikelser får godtas

Vidare föreslås att för kriminalvårdsanstalter och häkten ska bygglov få ges för fler åtgärder som avviker från en detaljplan eller områdesbestämmelser, än som i dag är tillåtet. Förslaget innebär att bygglov får ges när avvikelserna gäller bebyggelsens omfattning, utformning eller placering. Enligt dagens regler måste en åtgärd som huvudregel vara förenlig med detaljplanen, eller gällande områdesbestämmelser. De avvikelser som får godtas, är inte tillräckliga för att tillgodose Kriminalvårdens behov av att snabbt bygga fler anstalter och häkten. De ytterligare avvikelser som nu föreslås för anstalter och häkten, gäller krav på bebyggelsens omfattning, t.ex. byggnaders längd, bredd och våningsantal, krav på bebyggelsens utformning t.ex. form och material på byggnadsverk samt också vissa krav på placering, t.ex. i fråga om avstånd från fastighetsgränser. Förslaget innebär ingen skyldighet – utan en möjlighet – för kommunerna att medge bygglov med stöd av den nya bestämmelsen.

Tillfälliga häkten och anstalter ska få byggas i en extraordinär situation

Regeringen föreslås få ett bemyndigande att meddela föreskrifter om tidsbegränsade undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen. Det ska vara fråga om nödvändiga åtgärder som snabbt måste vidtas för att komma till rätta med en akut platsbrist och som inte kan tillgodoses enligt ordinarie bestämmelser i plan- och bygglagen. Bakgrunden till förslaget är att det inte kan uteslutas att det ansträngda läget på häkten och anstalter i värsta fall skulle kunna utvecklas till en extraordinär situation, dvs. en situation när det föreligger en påtaglig risk för att en adekvat kriminalvård inte längre kan bedrivas. Konsekvenserna skulle kunna bli allvarliga, både för enskilda och för samhället som sådant. Förslaget säkerställer att samhället har beredskap för att hantera en sådan extraordinär situation så att den snabbt kan åtgärdas om den skulle uppstå. Förslaget gör det möjligt för Kriminalvården att snabbt kunna bygga tillfälliga häkten och anstalter om det krävs i en extraordinär situation. Föreskrifterna om undantag ska vara proportionella, vilket bl.a. innebär att de inte får vara mer inskränkande eller ha en längre giltighetstid än nödvändigt.

Utredningen föreslår att författningsförslagen ska träda i kraft den 1 december 2025. Det finns också ett förslag om att bestämmelsen avseende de tidsbegränsade byggloven ska upphöra att gälla den 1 december 2035.

Utöver ovanstående förslag på lagförändringar föreslår utredningen ett antal övriga åtgärder. Då dessa endast är förslag som ska utredas vidare, behandlas dessa inte inom ramen för detta remissvar.

Bygglovsenhetens bedömning

Tidsbegränsade bygglov

Bygglovsenheten är överlag positiv till förslaget kring lättnader för häkten och anstalter och dess genomförande med stöd av tidsbegränsade bygglov. Den nuvarande samhällsutvecklingen ställer krav på stora delar av samhället att samverka och förenkla, inte minst för akuta insatser där korta ledtider och ekonomiskt hållbara lösningar är av intresse. Förslaget kommer inte att i någon reell mening påverka allmänhetens uppfattning av denna typ av byggnationer eller hanteringen, bortsett från den förlängda tiden som tidsbegränsade bygglov för denna typ av byggnader får ha. Bygglovsenheten anser att 20 år är en lång tidsrymd, som inte låter sig kunna anses vara tillfällig, i någon allmän mening. Utifrån de i utredningen angivna tiderna för exempelvis planläggning, projektering etc, finns ingen direkt koppling till en utökning av tiden. Bygglovsenheten bedömer att 15 år bör utgöra grunden för det tidsbegränsade byggloven, i likhet med övriga åtgärder.

Planavvikelser

Bygglovsenheten bedömer att det finns risk för oönskade följdverkningar av förslaget att möjliggöra för fler avvikelser kopplade till häkten och anstalter. Då häkten och anstalter inte kräver särskilda användningsbestämmelser i detaljplaner, utan inryms i exempelvis användningen centrum, kan dessa uppföras i förhållandevis centrala lägen tillsammans med annan användning. Bygglovsenheten ser att det finns risk för att byggnader, som avviker i höjd, våningsantal, utformning, placering etc, kan ges annan användning i framtiden, då anstalten eller häktet inte längre är aktuellt att ha som användning. Bygglovsenheten ser att det finns en risk att oseriösa aktörer ansöker om bygglov för anstalter och häkten, för att sedan ändra användningen och då har kunnat omkullkasta planbestämmelser på ett sätt som inte är lagstiftarens syfte.

Utredningen anger på sidan 78 att det vid prövning av bygglov ska göras en bedömning kring om förslaget uppfyller kraven i 2 kap 6 § PBL. Planbestämmelser kring placering, omfattning och utformning har redan i detaljplaneskedet vägts mot denna bestämmelse. En prövning av bygglov med avvikelser enligt den förslagna lagändringen, bör, i de allra flesta fall i en bedömning att 2 kap 6 § PBL inte uppfylls.

Tillfälliga häkten

Bygglovsenheten har inget att erinra mot förslaget.

Övriga förslag

P a

Bygglovsenheten ser positivt på förslaget att ta fram en tydligare vägledning samt att en enklare process för byggande av typhus ses över.

Beslutet expedieras till

li.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till li.spn@regeringskansliet.se

Ange diarienummer LI2024/00880

Eva Palm
Bygglovschef

Jonas Hedh
Bygghandläggare

